

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	228
Land:	Rwanda
Kilde:	Commissariat Général aux Réfugiés et aux Apatrides (CGRA)
Titel:	Rwanda – Le traitement réservé par les autorités nationales à leurs ressortissants de retour dans le pays
Udgivet:	26. marts 2021
Optaget på baggrundsmaterialet:	23. juni 2021

[...]

Indledning

I denne rapport undersøges de rwandiske myndigheders holdning til statsborgere, der vender tilbage, efter at de har forladt landet ulovligt, og/eller efter at de har indgivet en anmodning om international beskyttelse i Belgien, og/eller efter at de har opholdt sig i Belgien.

Rapporten dækker perioden fra den 1. januar 2018 til februar 2021.

Tilbagesendelse til oprindelseslandet bør overvejes, når udlændingen ikke længere opfylder de krævede betingelser for ophold i Belgien. Denne tilbagesendelse kan være frivillig eller tvangsmæssig. Den frivillige tilbagevenden betyder, at beslutningen om at vende tilbage træffes af udlændingen, der enten selv kan tilrettelægge rejsen eller indgå i et tilbagesendelsesprogram, der koordineres *Agence fédérale pour l'accueil des demandeurs d'asile* (Fedasil) og tilrettelægges af Den Internationale Organisation for Migration (IOM) eller af udlændingekontoret (OE)¹. Tilbagesendelsen er til gengæld tvunget, når den pågældende person sendes tilbage til modtagelseslandet mod sin vilje. Tilbagesendelsen tilrettelægges af udlændingekontoret².

Rapporten består af seks dele. Første del omhandler den nuværende migrationssituation, og anden del fokuserer på de gældende lovgivningsmæssige rammer inden for dette område. Tredje del omhandler eventuelle tilbagetagelsesaftaler mellem Belgien og/eller Den Europæiske Union (EU) og Rwanda. Fjerde del omhandler de forskellige typer af (frivillig og tvangsmæssig) tilbagesendelse, der er iværksat af de belgiske myndigheder. I femte del ser Cedoca på indrejse i landet og undersøger oplysninger om de tilstedeværende myndigheder, proceduren ved ankomsten og eventuelt indberettede problemer. Den opfølgning, der foretages af myndighederne, når statsborgerne befinder sig i Rwanda, er genstand for sidste del af denne rapport.

Dette ikke-udtømmende dokument er udarbejdet på grundlag af offentligt tilgængelige oplysninger, såsom artikler og rapporter fra de rwandiske og internationale medier, rapporter fra ikke-statslige organisationer (NGO'er) til forsvar for menneskerettigheder, såsom Human Rights Watch (HRW) eller Amnesty International (AI), statslige instanser, såsom USA's udenrigsministerium (USDOS), og internationale organisationer, såsom FN.

Cedoca har ligeledes anmodet om oplysninger på den belgiske ambassade i Kigali (Ambabel Kigali), som svarede den 29. januar 2021, samt hos nogle medlemmer af civilsamfundet og den rwandiske presse, især et fremtrædende medlem af det rwandiske civilsamfund, der skiftevis bor i Rwanda og Belgien, og som svarede den 14. januar 2021; en rwandisk, uafhængig journalist, der bor i eksil, og som svarede den 14. januar 2021; en rwandisk, uafhængig journalist, der bor og arbejder i Rwanda, og som svarede den 4. marts 2021. Alle disse kilder har anmodet om anonymitet af sikkerhedsmæssige årsager.

Cedoca henleder opmærksomheden på, at de konsulterede kilder ikke altid har givet nærmere oplysninger om typen af tilbagesendelse (frivillig eller tvangsmæssig). Nogle oplysninger blev i øvrigt indsamlet direkte hos aktører, der er involveret i tilrettelæggelse af tilbagesendelser. Cedoca kontaktede således udlændingekontoret (*Office des étrangers* - OE), der svarede den 11. december 2020, samt IOM, der svarede den 17. februar 2021.

¹ Fedasil, s.d., [url](#)

² Europa-parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold er gennemført i belgisk lovgivning ved tre tekster: lov af 19. januar 2012 om ændring af lov af 15. december 1980, lov af 19. januar 2012 om ændring af lovgivning om modtagelse af asylansøgere og kongelig bekendtgørelse af 19. juni 2012 om ændring af den kongelige bekendtgørelse af 8. oktober 1981 om adgang til territoriet, ophold, etablering og udsendelse af udlændinge samt kongelig bekendtgørelse af 20. juli 2001 om drift og personale ved generalinspektariatet for forbundspolitiet og det lokale politi i forbindelse med tilsyn ved tvangsmæssig tilbagesendelse.

Cedoca anvender begreberne "asylansøgning/asylansøger", når der henvises til oplysninger, der ligger før den nye terminologi, som stammer fra ikrafttrædelsen i marts 2018 af den lov, hvorved det europæiske asylproceduredirektiv fra 2013 blev gennemført i belgisk lovgivning³.

Cedoca afsluttede undersøgelsen den 3. marts 2021.

³ CGRA, 21/03/2018, [url](#)

1. Migrationssituationen

1.1. Migrationsstrømme

Rwanda har siden afkoloniserings- og uafhængighedsperioden (1959-1962) og til efter folkedrabet i 1994 oplevet flere store migrationsbølger, der påvirkede nabolandene, samt et stort antal flygtninges tilbagevenden.

Et antimonarkistisk og anti-tutsi oprør blandt hutuerne i november 1959 bevirkede, at omtrent 170.000 tutsier flygtede til nabolandene. I de efterfølgende år fik pogromer mod de omtrent 150.000 til 200.000 tutsier, der var blevet i Rwanda, igen flere tusinde af dem til at flygte. Størstedelen af tutsi-flygtningene, der levede i eksil i nabolandene, ventede mere end tre årtier med at vende tilbage til Rwanda⁴.

I forbindelse med folkedrabet og borgerkrigen i april og juni 1994 udvandrede næsten to millioner hutuer til nabolandene, hvor størstedelen af dem søgte tilflugt i lejre i det østlige Zaire, den nuværende Demokratiske Republik Congo (DRC)⁵. I oktober 1996 angreb og nedlagde det nye rwandiske styre, der var domineret af den sejrende oprørsgruppe fra borgerkrigen, Rwandas Patriotiske Front (RPF), de forskellige lejre, der husede hutu-flygtninge. Ifølge en rapport fra Den Afrikanske Union fra 2000 vendte flere end en halv million hutu-flygtninge tilbage til Rwanda efter dette angreb. Samtidig blev titusinder måske flere hundrede tusinde hutu-flygtninge, der var blevet målet for den rwandiske hær, drevet mod vest⁶. Nogle af dem har bosat sig i andre afrikanske lande eller er rejst til Belgien, Frankrig, Holland, Canada og USA ifølge en analyse af den rwandiske diaspora, der blev offentliggjort i 2012 af BePax, den fransksprogede belgiske afdeling af Pax Christiz⁷.

RPF's militære sejr bevirkede også, at flere hundreder tusinde tutsier og deres efterkommere, der i lang tid - ofte siden 1959 - havde boet i nabolandene, vendte tilbage⁸.

I 2013 gjorde UNHCR, efter samråd med den rwandiske regering, bortfaldsklausulen gældende for rwandiske flygtninge, der var flygtet fra landet mellem 1959 og 1998, idet de hævdede, at de omstændigheder, der havde fået disse flygtninge til at forlade Rwanda, var ophørt med at eksistere⁹. Ved udløbet den 31. december 2017 havde flere afrikanske lande (Burkina Faso, Burundi, Cameroun, Malawi, Niger, Senegal, Congo-Brazzaville, Togo, Zambia) påberåbt sig bortfaldsklausulen¹⁰. DRC havde påbegyndt en biometrisk registrering af rwandiske flygtninge med henblik på senere påberåbelse af klausulen¹¹.

I juli 2017 var i alt flere end 3,4 millioner rwandere vendt tilbage til Rwanda siden folkedrabet, ifølge UNHCR¹².

⁴ Writenet (Prunier G.), 01/07/1994, [url](#); HCR, *Chapitre 2. La décolonisation en Afrique*, 01/01/2000, pp. 47-50, [url](#)

⁵ Writenet (Prunier G.), 01/07/1994, [url](#); HCR, *Chapitre 10. Le génocide rwandais et ses répercussions*, 01/01/2000, pp. 246-247, [url](#)

⁶ OAU - International panel of eminent personalities, 07/2000, pp. 208-212, [url](#); *Chapitre 10. Le génocide rwandais et ses répercussions*, i HCR, 01/01/2000, pp. 263-264, 268-272, [url](#)

⁷ BePax (Udahemuka D. N.), 08/03/2012, [url](#)

⁸ OAU - International panel of eminent personalities, 07/2000, p. 238, [url](#); USDOS, 30/01/1995, [url](#); Libération (Moutot A.), 28/11/1995, [url](#)

⁹ HCR, 30/12/2011, [url](#); Kingston L. N., 01/08/2017, [url](#)

¹⁰ UNHCR, 08/2017, [url](#)

¹¹ UNHCR, 12/2018, p. 2, [url](#)

¹² UNHCR, 08/2017, [url](#)

1.2. Diaspora

I en rapport fra 2019 anslår IOM antallet af rwandiske migranter, der bor uden for Rwanda, til mellem 250.000 og 500.000. I begyndelsen af 2018 blev det samlede antal personer af rwandisk oprindelse, der bor i Belgien, inklusive personer af rwandisk nationalitet, rwandere, der havde opnået belgisk statsborgerskab, og personer af rwandisk oprindelse, der er født i Belgien, anslået til flere end 32.000¹³. Flere end 3.500 af dem er udlændinge af rwandisk nationalitet, flere end 14.000 af dem er rwandiske migranter, der har opnået belgisk statsborgerskab, mens flere end 14.000 er af rwandisk oprindelse, men er født i Belgien og har opnået belgisk nationalitet. Belgien er således hjemsted for det største rwandiske samfund i Europa¹⁴.

Ifølge Ambabel Kigali rejser den belgisk-rwandiske diaspora regelmæssigt mellem de to lande. Blandt de 8.512 visa, der blev udstedt i 2019 til borgere af rwandisk nationalitet af den belgiske ambassade (heraf 3.507 til Belgien), var størstedelen forretningsvisa, visa udstedt til familie- eller medicinske besøg, til studier og i mindre grad til turisme¹⁵.

I sin 2012-analyse beskriver BePax en delt rwandisk diaspora: det etniske kriterium forbliver "en væsentlig kilde til spændinger" i de rwandiske samfund i udlandet, men der er også en regional kløft mellem dem, der stammer fra det nordlige Rwanda, og dem, der stammer fra syd, og en social kløft mellem en elite bestående af personer, der havde høje stillinger i den offentlige og private sektor før 1994¹⁶.

Mens den rwandiske diaspora før 1994 hovedsageligt bestod af tutsier, er diasporaens etniske sammensætning siden 1994 blevet mere forskelligartet¹⁷.

Internationale menneskerettighedsorganisationer har gjort opmærksom på den grænseoverskridende undertrykkelse, der udøves af det rwandiske styre i flere lande rundt om i verden mod politiske modstandere eller personer, der er kritiske over for den rwandiske regering og præsident. De udsættes for intimideringer, overfald og endda mord. Men det rwandiske regime forsøger at udøve kontrol over hele diasporaen via sine ambassader og officielle diaspora-organisationer, ifølge Freedom House, der i begyndelsen af 2021 rapporterer om en diaspora, som lever i frygt for den rwandiske regering og i mistillid til andre medlemmer af diasporaen¹⁸.

2. Lovgivningsmæssige rammer for migration

I forfatningens artikel 26 garanteres alle rwandere ret til "at bevæge sig frit og til at opholde sig i en hvilken som helst del af Rwandas territorium" samt "til frit at forlade og vende tilbage til Rwanda". Kun hensynet til den offentlige orden eller nationale sikkerhed kan påberåbes for at begrænse disse rettigheder¹⁹. USDOS oplyser, at regeringen generelt respekterer disse rettigheder, men bemærker i sin rapport om menneskerettighedssituationen i 2018, at pas er blevet tilbageholdt i lange perioder²⁰.

¹³ IOM, *Mapping the Rwandan diaspora in Belgium*, 2019, p. 3, [url](#)

¹⁴ IOM, *Mapping and Mobilizing the Rwandan Diaspora in Europe for Development in Rwanda: Comparative Report*, 2019, pp. 11-12, [url](#)

¹⁵ Ambabel Kigali, e-mail, 29/01/2021

¹⁶ BePax (Udahemuka D. N.), 08/03/2012, [url](#)

¹⁷ BePax (Udahemuka D. N.), 08/03/2012, [url](#)

¹⁸ HRW, 28/01/2014, [url](#); Freedom House (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 22-26, [url](#)

¹⁹ La Constitution de la République du Rwanda de 2003 révisée en 2015, *Official Gazette*, n° Special, 24/12/2015, [url](#)

²⁰ USDOS, 13/03/2019, [url](#); USDOS, 11/03/2020, [url](#)

Loven fra 2019 om immigration og emigration i Rwanda indeholder i § 4 betingelserne for indrejse i og udrejse fra Rwanda:

”Der er følgende ind- og udrejsebetingelser i Rwanda:

- 1 ° passage gennem en officiel grænsepost eller grænseovergang for at indrejse i eller forlade landet
- 2 ° besiddelse af et gyldigt rejsedokument, et nationalt identitetskort, hvis det er relevant, eller ethvert andet dokument, der kan være omfattet af en bilateral eller multilateral aftale
- 3 ° registrering i overensstemmelse med loven;
- 4 ° besiddelse af et gyldigt visum, en tilladelse eller et opholdsidentitetskort, hvis det er relevant,
- 5 ° enhver rwander, der vender tilbage til landet, skal have et gyldigt rejsedokument eller ethvert andet bevis for, at den pågældende person er rwander”²¹.

I § 44 om de generelle bestemmelser om overtrædelse af immigrations- og emigrationslovene oplyses det, at enhver, der ”... passerer eller forsøger at passere en grænsepost eller et andet anerkendt sted uden tilladelse fra indvandringsofficeren” eller som “[...] passerer eller forsøger at passere et uautoriseret sted ”kan straffes med fængselsstraf på 30 dage til seks måneder eller bøde på mellem 500.000 FRW og 1.000.000 FRW eller begge dele. § 50 indeholder samme sanktion for enhver, der ”nægter at adlyde ordre om at aflevere et rejsedokument eller ethvert andet dokument, der er udstedt af Generaldirektoratet [for immigration og emigration]”²². Cedoca har ikke fra de konsulterede kilder fået oplysninger om, at de rwandiske myndigheder skulle have anvendt disse sanktioner.

Hverken straffeloven eller ovennævnte lovtekster om immigration eller emigration indeholder bestemmelser, der inkriminerer en rwandisk statsborger, som har anmodet om international beskyttelse, og/eller som har opholdt sig i udlandet.

Cedoca har på udlændingekontoret forhørt sig, om der eksisterer lovgivning mod at forlade landet ulovligt og/eller mod at anmode om international beskyttelse. Udlændingekontoret svarede, at [det] ikke var bekendt med eksistensen af en sådan lovgivning”²³.

3. Tilbagetagelsesaftaler

I sit svar til Cedoca oplyser udlændingekontoret, at Belgien og Rwanda den 30. januar 2019 underskrev et bilateralt aftalememorandum (MOU) om tilbagetagelse af hjemvendte rwandiske statsborgere. Udlændingekontoret understreger, at ”identifikationsproceduren og betingelserne for tilbagevenden er beskrevet deri”²⁴. Der er ikke tale om en juridisk bindende tilbagetagelsesaftale, men en teknisk diplomatisk protokol, der har til formål at lette hjemsendelsesprocessen og fremskynde identifikationsprocessen, men hvis indhold forbliver fortroligt²⁵.

²¹ Lov nr. 57/2018 af 13/08/2018 om immigration og emigration i Rwanda, 13/08/2018, [url](#)

²² Lov nr. 57/2018 af 13/08/2018 om immigration og emigration i Rwanda, 13/08/2018, [url](#)

²³ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

²⁴ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020; EMN Belgium, 06/2020, p. 91, [url](#)

²⁵ RTBF (Touriel A.), 29/11/2018, [url](#)

4. Tilbagesendelsestyper

4.1. Frivillig tilbagesendelse

4.1.1. Tilrettelæggelse og identifikationsprocedure

Udlændingekontoret oplyser efter forespørgsel af Cedoca om organisationen og identifikationsproceduren for personer, der frivilligt vender tilbage til Rwanda, såvel om de rejседokumenter, der udstedes i dette tilfælde, at den rwandiske ambassade ved frivillig tilbagesendelse med assistance fra udlændingekontoret "udsteder en national passerseddel i tilfælde af positiv identifikation".

Med hensyn til flytyperne understreger udlændingekontoret, at "hjemsendelserne sker på rutefly (Brussels Airlines, Turkish Airlines)"²⁶.

IOM bekræfter på sin side, at der kun reserveres plads på kommercielle fly fra forskellige flyselskaber. Der findes ingen specifikke procedurer for frivillig tilbagevenden til Rwanda, og de hjemvendte personer rejser som almindelige passagerer²⁷.

Efter nærmere forespørgsel fra Cedoca understreger udlændingekontoret:

"Udlændingekontoret underretter aldrig ambassader, konsulære repræsentationer eller centrale myndigheder om, at en person har anmodet om international beskyttelse. Når det er sagt, kan vi ikke udelukke, at den pågældende person selv giver oplysninger herom"²⁸.

IOM hævder ligeledes, at den aldrig deler denne type informationer med de pågældende ambassader²⁹.

4.1.2. Taloplysninger

IOM har for perioden fra den 1. januar 2018 til den 31. november 2020 oplyst følgende tal vedrørende frivillig tilbagevenden fra Belgien til Rwanda³⁰:

Rwanda	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	I alt
2018	1	2	1		1		2			4			11
2019	1	2	1	1			1	1	1		3		11
2020		1								1		1	3

Udlændingekontoret fremhæver, at frivillig tilbagesendelse med bistand fra udlændingekontoret sker på rutefly. Det tilføjes i kilden: "Sammenlignet med andre lande syd for Sahara og de centralafrikanske lande er antallet af frivillige tilbagesendelser af rwandiske statsborgere højt (selvom det i absolutte tal er begrænset)"³¹.

²⁶ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

²⁷ IOM, e-mail, 17/02/2021

²⁸ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

²⁹ IOM, e-mail, 17/02/2021

³⁰ IOM, e-mail, 17/02/2021

³¹ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

4.2. Tvangsmæssig tilbagesendelse

4.2.1. Tilrettelæggelse og identifikationsprocedure

Efter forespørgsel fra Cedoca har udlændingekontoret beskrevet proceduren for identifikation af en person, der måtte være tvangsmæssigt tilbagesendt til Rwanda som følger:

”Først og fremmest informeres ambassaden om, at en rwandisk statsborger er tvunget til at forlade territoriet, men ikke har de krævede dokumenter. Hvis den pågældende person er i besiddelse af (kopier af) dokumenter, der gør det muligt at fastslå personens identitet og/eller nationalitet, fremsendes der en kopi til ambassaden. Hvis et interview er påkrævet, vil det blive arrangeret. Hvis det er nødvendigt, sender ambassaden samtlige oplysninger til Kigali, hvor de nationale myndigheder foretager yderligere kontrol. I tilfælde af positiv identifikation vil der på vores foranledning blive udstedt en passerseddel”³².

Med hensyn til rejsedokumenter og flytype gælder de oplysninger, som udlændingekontoret den 12. december 2020 gav Cedoca om frivillig tilbagevenden, også for tvangsmæssig tilbagesendelse³³.

Udlændingekontoret understreger endelig, at det aldrig underretter myndighederne i den pågældende persons oprindelsesland om, at personen måtte have anmodet om international beskyttelse³⁴.

Udlændingekontoret gav i sit svar på en tidligere forespørgsel fra Cedoca af 18. december 2018 følgende nærmere oplysninger:

”Myndighederne *sur place* underrettes dog altid på forhånd om en (tvangsmæssig) tilbagesendelse, idet passersedlen udstedes på baggrund af de flyoplysninger, som udlændingekontoret giver til det pågældende lands ambassade. Ved tvangsmæssig tilbagesendelse med et gyldigt pas sker der i øvrigt ikke nogen automatisk underretning til ambassaden. De centrale myndigheder i det pågældende land kan dog være bekendt med, at en tilbagesendelse finder sted ud fra koderne på passagerlisten (DEPU / DEPA / INAD / ANAD³⁵), såfremt de kontrollerer denne liste”³⁶.

4.2.2. Taloplysninger

I perioden fra 1. januar 2018 til 30. september 2020 gav udlændingekontoret følgende oplysninger om tvangsmæssige tilbagesendelser, der alle skete med rutefly, fra Belgien til Rwanda: to i 2018, ingen i 2019 og to mellem januar og september 2020³⁷.

³² OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

³³ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

³⁴ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

³⁵ DEPU: uledsaget person, der skal udvises / DEPA: ledsaget person, der skal udvises / INAD: uledsaget, afvist passager / ANAD: ledsaget, afvist passager: 20. JUNI 2019. - Ministeriel bekendtgørelse om ændring af ministeriel bekendtgørelse af 11. april 2000 om betingelserne for transport ombord på civile luftfartøjer af passagerer, der udgør særlige sikkerhedsrisici, 20/09/2019, [url](#)

³⁶ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 18/12/2018

³⁷ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

5. Indrejse i området

I denne del er målet at vurdere graden af opmærksomhed, som en statsborger tildeles fra myndighedernes side i forbindelse med kontrol ved tilbagevenden til Rwanda, baseret på forskellige identificerbare faktorer: rejsedokumenter (passerseddel eller almindeligt pas), tilbagesendelsesmåden (med eller uden ledsager, med eller uden IOM-modtagelse), overholdelse eller tilsidesættelse af gældende lovgivning om migration eller tilbagevenden fra Belgien.

5.1. Tilstedeværende myndigheder

Generaldirektoratet for immigration og emigration har kompetence i anliggender vedrørende immigration og emigration, herunder koordinering og kontrol af grænseposter og udstedelse af rejsedokumenter³⁸. Ambabel Kigali, der blev spurgt af Cedoca om de tilstedeværende myndigheder i Kigali lufthavn og om de sikkerhedsprocedurer og -kontroller, der foretages der, har bekræftet disse oplysninger³⁹.

Et medlem af det rwandiske civilsamfund, der skiftevis bor i Rwanda og Belgien, har over for Cedoca oplyst, at "der, så vidt jeg ved, ikke er andre synlige myndigheder end dem, der har ansvaret for immigration og emigration"⁴⁰.

Ifølge en rwandisk journalist, der bor i eksil, og som er kontaktet af Cedoca, er der ud over udlændingetjenesten andre sikkerhedstjenester til stede:

"The Immigration department, which is under the National Intelligence Security Services, is responsible of the security at the airport. There's police intelligence unit, Rwanda Investigative Bureau [RIB] and ordinary military and police forces"⁴¹.

Ifølge den rwandiske journalist, der bor og arbejder i Rwanda, er "de myndigheder, der er til stede i Kigali lufthavn, for størstedelens vedkommende efterretningsagenter samt politi og toldere"⁴².

5.2. Procedure ved ankomsten

Udlændingekontoret erklærer efter forespørgsel om de sikkerheds- og kontrolprocedurer, som de tilstedeværende myndigheder foretager i Kigali lufthavn af "almindelige" passagerer, men af navnlig personer, der hjemsendes af de belgiske myndigheder, at det ikke har kendskab til disse kontroltyper⁴³.

Ifølge den rwandiske journalist, der bor og arbejder i Rwanda, "foretages der, bortset fra pas og visa, ingen andre sikkerhedskontroller"⁴⁴.

Cedoca har ikke fået yderligere oplysninger fra de konsulterede kilder om sikkerhedsprocedurer og kontrol i Kigali lufthavn.

³⁸ Lov nr. 57/2018 af 13/08/2018 om immigration og emigration i Rwanda, 13/08/2018, [url](#)

³⁹ Ambabel Kigali, e-mail, 29/01/2021

⁴⁰ Fremstående medlem af det rwandiske civilsamfund, der skiftevis bor i Rwanda og Belgien, e-mail, 14/01/2021

⁴¹ Uafhængig rwandisk journalist, der lever i eksil, e-mail, 14/01/2021

⁴² Uafhængig rwandisk journalist, der bor og arbejder i Rwanda, e-mail, 04/03/2021

⁴³ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

⁴⁴ Uafhængig rwandisk journalist, der bor og arbejder i Rwanda, e-mail, 04/03/2021

5.3. Gennemgang af indberettede problemer

Der er ikke i nogen international rapport, der er konsulteret af Cedoca, om menneskerettighedssituationen i Rwanda siden 2018 nævnt eventuelle problemer i forbindelse med rwandiske statsborgeres tilbagevenden til territoriet i de ovenfor beskrevne scenarier, dvs. ulovlig udrejse eller anmodning om international beskyttelse i udlandet. De konsulterede publikationer er som følger: rapporterne fra det amerikanske udenrigsministerium, der dækker årene 2018 og 2019⁴⁵, årsrapporterne fra Amnesty International for 2017 og 2019 (AI har ikke offentliggjort en årsrapport, der dækker året 2018)⁴⁶, HRW's globale rapporter, der dækker årene 2019, 2020 og 2021, samt andre HRW-rapporter om menneskerettighedsanliggender, der er offentliggjort siden 2018⁴⁷.

Cedoca har spurgt forskellige kilder om eventuelle problemer med de rwandiske myndigheder, som rwandiske statsborgere måtte være stødt på efter at have forladt landet ulovligt og/eller efter at have anmodet om international beskyttelse i et andet land.

Samtlige kilder, som Cedoca har kontaktet, mener, at en anmodning om international beskyttelse i udlandet efter tilbagevenden til Rwanda ville kunne skabe problemer med myndighederne, såfremt myndighederne bliver bekendt med anmodningen om international beskyttelse. Med hensyn til tilbagevenden til Rwanda efter en ulovlig udrejse oplyser de kontaktede kilder, at de rwandiske myndigheders holdning snarere vil afhænge af årsagen til udreisen eller den specifikke profil. Samtlige kilder understreger, at de ikke er bekendt med konkrete tilfælde med rwandere, der har fået problemer efter at være vendt tilbage under ovennævnte omstændigheder.

Ambabel Kigali oplyser, at en rwander, der vender tilbage efter ulovlig udrejse, "hvis den pågældende er eftersøgt af de rwandiske myndigheder, [...] reelt ville kunne få problemer". I tilfælde af en anmodning om international beskyttelse i udlandet, siger Ambabel Kigali, at hun har mistanke om, at dette kan give problemer, men oplyser, at hun ikke er bekendt med specifikke tilfælde. Ambabel Kigali erklærer, at hun ikke har kendskab til konkrete tilfælde med rwandere, der er stødt på problemer med de rwandiske myndigheder i de ovennævnte scenarier⁴⁸.

Hvad angår medlemmet af det rwandiske civilsamfund, erklærede han med hensyn til eventuelle problemer med myndighederne for rwandiske statsborgere, der vender tilbage efter en ulovlig udrejse fra landet:

"[Det] afhænger af personens forhold til disse myndigheder inden den ulovlige udrejse. Hvis det var netop disse forhold, der fik personen til at udrejse, så tror jeg (og det er dermed kun min mening), at hans problemer ved tilbagevenden ville starte forfra".

Med hensyn til anmodning om international beskyttelse i udlandet er denne kilde af følgende opfattelse:

"Hvis de rwandiske myndigheder skulle få kendskab til indholdet af personens dossier, og hvis der som ofte i denne type dossier er en temmelig negativ beskrivelse af situationen i Rwanda, forestiller jeg mig (og det er igen min mening), at den pågældende person reelt ville få problemer"⁴⁹.

På spørgsmålet om eventuelle konkrete eksempler på rwandere, der har stødt på problemer med myndighederne i de ovenfor beskrevne scenarier, erklærer kilden, at han ikke har kendskab til noget specifikt tilfælde, men snarere, at han kender "personer, der efter at have forladt Rwanda ulovligt og opnået en anden nationalitet rejser ind og ud af Rwanda uden problemer"⁵⁰.

⁴⁵ USDOS, 13/03/2019, [url](#); USDOS, 11/03/2020, [url](#)

⁴⁶ AI, 03/2018, pp. 399-402, [url](#); AI, 04/2020, pp. 50-52, [url](#)

⁴⁷ HRW, 17/01/2019, [url](#); HRW, 14/01/2020, [url](#); HRW, 13/01/2021, [url](#); HRW, s.d., [url](#)

⁴⁸ Ambabel Kigali, e-mail, 29/01/2021

⁴⁹ Fremstående medlem af det rwandiske civilsamfund, der skiftevis bor i Rwanda og Belgien, e-mail, 14/01/2021

⁵⁰ Fremstående medlem af det rwandiske civilsamfund, der skiftevis bor i Rwanda og Belgien, e-mail, 14/01/2021

Den rwandiske journalist, der lever i eksil, har mistanke om, at en anmodning om international beskyttelse ville kunne skabe problemer, hvis de rwandiske myndigheder får kendskab til det, skønt det vil afhænge af den pågældende persons individuelle profil:

"This depends on an individual case, but generally the repercussions are expected if the Rwandan government is aware that the individual had applied for asylum.

For any individual leaving Rwanda on claims that they have been persecuted is an embarrassment on the Rwandan gov't. The country's human and political rights record makes the authorities sensitive on even a bit of tiny incidents. So while you repatriate these individuals - you should expect that their treatment may be severe. However this depends on individual story and their background "⁵¹.

Denne journalist understreger, at han ikke er bekendt med konkrete tilfælde med hjemvendte rwandere, der har fået problemer på grund af ulovlig udrejse eller anmodning om international beskyttelse i Belgien (bortset fra de specifikke tilfælde, han nævner i sit svar):

"I'm not aware of any petty case to be honest, but I know some individuals who were deported from the US and EU and went straight taken to prison. However, they were also accused of participating in the 1994 genocide against Tutsi. Norway deported a Rwandan blogger Joseph Nkusi and he's currently in prison⁵². There were some other cases of people sent back from Uganda and Tanzania, but their fate is not known since there are not high profile individuals. So I suggest that each case should be analyzed depending on their stories and their backgrounds/ethnicity"⁵³.

Den rwandiske journalist, der bor og arbejder i Rwanda, erklærer, at han ikke er bekendt med eksempler på rwandere, der er stødt på problemer med de rwandiske myndigheder efter at være vendt tilbage efter ulovlig udrejse eller anmodning om international beskyttelse i udlandet. Han tilføjer:

"Jeg er på nuværende tidspunkt bekendt med nogle tilfælde med rwandere, der er vendt tilbage til landet efter at være ulovligt udrejst, men som ikke har fået problemer. [...] Jeg kender mindst tre journalister, der er vendt tilbage og i dag har genoptaget deres arbejde"⁵⁴.

Jeg mener dog, at en anmodning om international beskyttelse i udlandet vil kunne medføre problemer: "Men jeg kan være af den opfattelse, at dem, der har turdet fremsætte erklæringer, der anklager magthaverne eller det regerende parti, vil kunne forfølges, hvis de vover at vende tilbage"⁵⁵.

⁵¹ Uafhængig rwandisk journalist, der lever i eksil, e-mail, 14/01/2021

⁵² HRW (Sawyer I.), 08/03/2017, [url](#)

⁵³ Uafhængig rwandisk journalist, der lever i eksil, e-mail, 14/01/2021

⁵⁴ Uafhængig rwandisk journalist, der bor og arbejder i Rwanda, e-mail, 04/03/2021

⁵⁵ Uafhængig rwandisk journalist, der bor og arbejder i Rwanda, e-mail, 04/03/2021

6. Opfølgning på territoriet

6.1. Ledsageprogrammer

På spørgsmålet om eksistensen af støtteprogrammer, der er indført af de nationale myndigheder på territoriet for hjemvendte, svarede udlændingekontoret:

”Der findes ikke et specifikt ledsageprogram for personer fra Rwanda. Der findes et generisk REAB-program (Return and Emigration of Asylum Seekers Ex-Belgium - REAB) fra IOM med mulighed for reintegrationsstøtte. Dette program overvåges af Fedasil (www.retourvolontaire.be)”⁵⁶.

6.2. Oversigt over indberettede problemer

Som anført i punkt 5.3 er der i ingen international rapport, der er konsulteret af Cedoca, om menneskerettighedssituationen i Rwanda siden 2018, nævnt eventuelle problemer ved rwandiske statsborgeres tilbagevenden til territoriet i de ovenfor beskrevne scenarier, dvs. ulovlig udrejse eller anmodning om international beskyttelse i udlandet⁵⁷.

⁵⁶ OE, (udlændingekontoret), e-mail, 11/12/2020

⁵⁷ USDOS, 13/03/2019, [url](#); USDOS, 11/03/2020, [url](#); AI, 03/2018, pp. 399-402, [url](#); AI, 04/2020, pp. 50-52, [url](#); HRW, 17/01/2019, [url](#); HRW, 14/01/2020, [url](#); HRW, 13/01/2021, [url](#); HRW, s.d., [url](#)

Resume

Rwanda har siden afkoloniseringsperioden oplevet flere store vandringsbølger, der startede med talrige tutsiers flugt til nabolandene efter hutu-oprøret 1959-1962 og op til næsten to millioner hutuer under og efter borgerkrigen og folkedrabet i 1994. Der har siden 1994 været en stor returbevægelse med flere end 3 millioner hjemvendte flygtninge, ifølge UNHCR-tal fra 2017. Det er Belgien, der er hjemsted for det største rwandiske samfund i Europa.

USDOS oplyser, at myndighederne generelt respekterer den forfatningssikrede frie bevægelighed. I henhold til loven om immigration og emigration straffes udrejse fra landet uden tilladelse med én til seks måneders fængsel og/eller bøde. Cedoca har ikke fundet nogen lovbestemmelser, der sanktionerer anmodning om international beskyttelse i udlandet.

I 2019 underskrev Belgien og Rwanda et fortroligt bilateralt aftalememorandum (MOU) om tilbagesendelse af hjemsendte rwandiske statsborgere.

Fra januar 2018 til november 2020 var der 25 frivillige tilbagesendelser til Rwanda samt 4 tvangsmæssige tilbagesendelser. Med hensyn til organisationen og identifikationsproceduren for hjemsendte personer udsteder den rwandiske ambassade en national passerseddel i tilfælde af en positiv identifikation. Der findes ingen specifik procedure for tilbagesendelser, der sker på kommercielle rute-fly.

Udlændingekontoret og IOM underretter aldrig ambassaderne eller landets myndigheder om, at en hjemsendt person skulle have anmodet om international beskyttelse.

Generaldirektoratet for immigration og emigration er den myndighed, der er ansvarlig for at kontrollere samtlige ind- og udrejser til og fra Rwanda, herunder i lufthavnen. Nogle af de kilder, der er kontaktet af Cedoca, mener, at der ligeledes er efterretningsagenter er til stede i lufthavnen.

Ingen kilde, der er konsulteret i forbindelse med denne undersøgelse, har kendskab til konkrete tilfælde af problemer, som rwandiske statsborgere, der vender tilbage efter at have forladt landet ulovligt, og/eller efter at have anmodet om international beskyttelse i Belgien, skulle have haft med myndighederne. I øvrigt antager de kilder, som Cedoca kontaktede, at en anmodning om international beskyttelse i udlandet efter tilbagevenden til Rwanda ville kunne skabe problemer med myndighederne, såfremt de er bekendt med eksistensen heraf. Med hensyn til tilbagevenden til Rwanda efter en ulovlig udrejse oplyser de kontaktede kilder, at de rwandiske myndigheders holdning snarere vil afhænge af årsagen til den pågældende persons udrejse.

Der findes ikke noget specifikt støtteprogram i Rwanda for personer, der er vendt tilbage til deres land. Der findes et generisk IOM-program med mulighed for reintegrationsstøtte.